

België: conclusies van de medewerkers aan de Artikel IV-opdracht 2025

VOOR ONMIDDELLIJKE PUBLICATIE

De conclusies beschrijven de voorlopige bevindingen van de IMF-medewerkers aan het einde van een officieel bezoek of opdracht in een lidstaat. De opdrachten vinden plaats in het kader van regelmatige consultaties op grond van [Artikel IV](#) van de Articles of Agreement van het IMF, bij een verzoek om IMF-bronnen te gebruiken, als onderdeel van de bespreking van de door medewerkers gemonitorde programma's of in het licht van een andere monitoring van economische ontwikkelingen door medewerkers.

De autoriteiten hebben ingestemd met de publicatie van dit bericht. De in het bericht omschreven opvattingen zijn die van de IMF-experten en stemmen niet noodzakelijkerwijs overeen met de standpunten van de Raad van Bestuur van het IMF. Op basis van de voorlopige bevindingen van dit werkbezoek zullen de IMF-experten een verslag opstellen dat, na goedkeuring door het IMF-management, aan de Raad van Bestuur van het IMF zal worden voorgelegd om het te bespreken en besluiten te nemen.

Een IMF-team onder leiding van Jean-François Dauphin heeft Brussel bezocht voor de Artikel IV-consultatie van 2025 met België. De besprekingen van de missie (22 januari - 3 februari) vonden plaats vóór de vorming van de nieuwe regering. Deze verklaring, die de bevindingen en aanbevelingen van de missie samenvat, weerspiegelt de beleidsplannen van de nieuwe regering dus niet.

Het IMF-team bedankt de Belgische autoriteiten en andere belanghebbenden voor hun constructieve dialoog en productieve samenwerking. Het feliciteert de nieuwe regering met haar aantreden en kijkt uit naar een toekomstige samenwerking.

De Belgische economie was veerkrachtig tegenover een reeks schokken, maar de groei vertraagde en de desinflatie had te kampen met tegenwind. De arbeidsmarkt was sterk, maar vertoont tekenen van afkoeling. Het concurrentievermogen op het gebied van arbeidskosten nam af, doordat de lonen sneller stegen dan de matige productiviteitsgroei. Zonder beleidswijziging zal de druk van de vergrijzing het Belgische sociale model belasten en het begrotingstekort en de overheidsschuld verder doen toenemen, waardoor de kwetsbaarheid voor een omslag in het marktsentiment groter zal worden. De vooruitzichten zijn hoogst onzeker door risico's die de groei kunnen drukken en de inflatie kunnen opdrijven, zoals toenemende geo-economische fragmentatie en handelsfragmentatie, en ongunstige energieprijsontwikkelingen.

- Aanhoudende begrotingsconsolidatie is nodig om de desinflatie te ondersteunen, buffers weer op te bouwen, de kwetsbaarheid van de markt te verminderen en de uitgavendruk als gevolg van de vergrijzing en de groene transitie aan te pakken. Zowel de federale overheid als de deelgebieden moeten aan de aanpassing bijdragen. Het is een prioriteit*

om de lopende uitgaven te rationaliseren en tegelijk de overheidsinvesteringen in infrastructuur, gezondheidszorg en onderwijs te behouden (of uit te breiden) en deze efficiënter te maken.

- *Om de macrofinanciële stabiliteit te vrijwaren, moeten de huidige kapitaalbuffervereisten en prudentiële beperkingen op hypothecaire leningen worden gehandhaafd. De recente vooruitgang bij de versterking van de beoordeling van systeemrisico's, het prudentieel toezicht, het macroprudentiële kader, het crisisbeheer en de afwikkelingsparaatheid is toe te juichen en moet worden voortgezet.*
- *Hervormingen zijn nodig om het groeipotentieel te verhogen door een hogere arbeidsmarktparticipatie, een hogere productiviteit en een efficiëntere toewijzing van middelen. Tot de prioriteiten behoren het vergroten van de inkomenskloof tussen werkenden en niet-werkenden door hervormingen van de belastingen en de sociale uitkeringen, een hervorming van het loonvormingsmechanisme en een verbetering van de arbeidsvaardigheden. Samen met de inspanningen met EU-partners om de interne markt te verdiepen, zullen verdere productmarkthervormingen om de toetredingsbelemmeringen te verlagen, meer concurrentie te stimuleren en de insolventieregeling te verbeteren, de bedrijfsdynamiek en de verspreiding van innovatie bevorderen. Om de groene transitie te ondersteunen, zijn een sterke vastberadenheid en een intensievere coördinatie tussen de federale en regionale overheden noodzakelijk.*

Economische vooruitzichten en risico's

Naar verwachting zal de groei in 2025 stabiel zijn en zal de inflatie langzaam terugkeren naar de doelstelling. De productie zal in 2025 naar verwachting met 1,1 % groeien en tegen 2027 licht toenemen dankzij een versoepeling van het monetair beleid en een grotere bijdrage van de netto-uitvoer. De inflatie zou geleidelijk teruglopen naarmate de loongroei afneemt en de verwachte daling van de internationale energieprijzen doorwerkt in de detailhandelsprijzen. De externe lopende rekening zou op middellange termijn naar een klein overschot terugkeren naarmate de energieprijzen dalen en de buitenlandse vraag aantrekt. Bij ongewijzigd beleid zou de druk van de vergrijzing het begrotingstekort verder doen oplopen tot ongeveer 7 % en de overheidsschuld tot ongeveer 125 % bbp tegen 2030, waardoor de kwetsbaarheden zouden toenemen.

De basisvooruitzichten zijn onderhevig aan aanzienlijke risico's, die neerwaarts gericht zijn voor de groei en opwaarts voor de inflatie. De groei kan zwakker uitvallen als het verwachte herstel van de buitenlandse vraag stukt door escalerende geo-economische spanningen en handelsfragmentatie. De inflatie kan hoger zijn dan verwacht als gevolg van ongunstige energieprijzontwikkelingen of als de aanhoudend hoge kerninflatie de verwachtingen beïnvloedt. Er kan bezorgdheid over de houdbaarheid van de overheidsfinanciën ontstaan en dit kan leiden tot een forse toename van de leningskosten – vooral als de risicoaversie wereldwijd zou toenemen –, wat een abrupte begrotingsconsolidatie zou vereisen, met negatieve gevolgen voor de groei en mogelijk ook de financiële stabiliteit.

Begrotingsbuffers weer opbouwen ondanks druk

Aanzienlijke begrotingsconsolidatie is nodig om de grote structurele tekorten en de stijgende overheidsschuld aan te pakken, die werden verergerd door de pandemie en de energiecrisis. Op korte termijn zal consolidatie helpen om de inflatie verder terug te dringen, ondanks de nog steeds hoge loongroei en een soepeler monetair beleid. Dit zou ook helpen om de aanzienlijke opwaartse risico's voor de inflatie tegen te gaan. Het is van cruciaal belang dat de begrotingstekorten blijvend worden teruggedrongen om de kwetsbaarheid voor veranderingen in het marktsentiment te verminderen, opnieuw ruimte te creëren om potentiële toekomstige schokken op te vangen, de druk op de uitgaven op lange termijn aan te pakken en uiteindelijk de kern van het Belgische sociale model, waarin solidariteit en rechtvaardigheid centraal staan, te vrijwaren.

De consolidatie die moet worden doorgevoerd binnen het nieuwe EU-kader voor economische governance (EGF) zou de houdbaarheid van de overheidsfinanciën aanzienlijk verbeteren. Gezien de omvang van de vereiste aanpassing zou het budgettaire structurele plan voor de middellange termijn (MTFSP) in het kader van het EGF baat hebben bij een zevenjarig in plaats van vierjarig aanpassingstraject, dat gepaard gaat met geloofwaardige en vroegtijdige groeibevorderende hervormingen. Bij een dergelijke aanpassing zal overeenkomstig het EGF tot 2031 een jaarlijkse verbetering van het structurele primaire saldo met ongeveer 0,5 procentpunt bbp noodzakelijk zijn om tegen 2031 een totaal tekort van minder dan 3 % bbp te bereiken en om dit tot 2041 te handhaven.

De begrotingsaanpassing moet zich toespitsen op het rationaliseren van de lopende uitgaven en tegelijk ruimte scheppen voor overheidsinvesteringen. De sociale uitkeringen en de loonkosten bij de overheid rationaliseren, is essentieel om tot budgettaire besparingen te komen. Overheidsinvesteringen moeten worden behouden of, idealiter, worden verhoogd om het effect van de begrotingsconsolidatie op de groei te beperken, de groene transitie te ondersteunen en de productiecapaciteit van de economie te versterken.

Tegen de achtergrond van een concurrerende vraag naar middelen is het cruciaal om de efficiëntie van overheidsinvesteringen te verbeteren. Dit kan door duidelijke strategieën voor infrastructuurinvesteringen te bepalen, projectbeoordeling, -selectie en -beheer te versterken en de coördinatie binnen en tussen de federale overheid en de deelgebieden te verbeteren. In de gezondheidszorg zouden een grotere nadruk op preventieve zorg en een hervorming van de organisatie en de rol van ziekenhuizen helpen om een deel van de verwachte uitgavenstijging als gevolg van de vergrijzing op te vangen en het systeem beter voor te bereiden op de veranderende behoeften van een oudere bevolking. Onderwijshervormingen kunnen helpen om dezelfde onderwijsresultaten te behalen tegen lagere kosten of om de resultaten te verbeteren zonder de uitgaven te verhogen.

Pensioenhervormingen zijn essentieel om de kostendruk die gepaard gaat met de vergrijzing aan te pakken. De nadruk moet liggen op het verhogen van de effectieve pensioenleeftijd, in lijn met de levensverwachting in goede gezondheid, en het faciliteren van langer werken door levenslang leren en bijscholing. Daarnaast is het noodzakelijk om de toekenningscriteria voor specifieke pensioenregelingen (bijv. invaliditeitspensioenen) te

herzien en om stijgingen van pensioenuitkeringen te beperken door de automatische indexering te herzien. Een herziening van bijzondere bepalingen (bijv. voor zware beroepen) zou de basis kunnen vormen voor hervormingen die gericht zijn op het vinden van een evenwicht tussen billijkheid en kosten.

Belastinghervormingen moeten erop zijn gericht om een deel van de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar kapitaal, zonder inkomstenverlies, en om belastingvrijstellingen te verminderen.

België heeft de grootste belastingwig op arbeid in de OESO. Een verlaging van de belasting op arbeid zal de werkgelegenheidsgraad helpen verhogen. Alle inkomsten uit kapitaal (bijv. interesten, dividenden en vermogenswinsten) moeten op dezelfde manier worden belast om neutraliteit bij beleggingsbeslissingen te garanderen, idealiter door deze inkomsten op te nemen in het totale belastbare inkomen dat onderworpen is aan de personenbelasting. Ook het afbouwen van voorkeursregelingen en -behandelingen in het belastingstelsel, die een aanzienlijke bron van gederfde inkomsten vormen, moet deel uitmaken van het hervormingspakket. Belastinghervormingen moeten tussen de federale overheid en de deelgebieden worden gecoördineerd met het oog op de gevolgen ervan voor de inkomsten en de verdelingsaspecten.

Het nieuwe EGF biedt een kans om het Belgische begrotingskader te versterken aan de hand van een opgewaardeerde begrotingsraad en meer verantwoordingsplicht onder de deelstaten. Door de complexiteit van het Belgische budgettaire federalisme is de federaal-regionale coördinatieovereenkomst van 2013 een uitdaging gebleken. Het nieuwe EGF biedt een nieuwe kans om bindende regels in te voeren voor de lastenverdeling van de begrotingsaanpassing, met een duidelijke verantwoordingsplicht voor de federale overheid en alle deelstaten. Een versterkte begrotingsraad (bijv. met meer personeel en een rechtstreekse rapportering aan de parlementen) zou er mee voor zorgen dat het begrotingsgedrag van de federale overheid en elk deelgebied in overeenstemming is met de Europese verplichtingen van België.

De macrofinanciële stabiliteit vrijwaren

De algemene systeemrisico's in de financiële sector blijven gematigd, maar evolueren door veranderende macro-economische en marktomstandigheden. Terwijl de economie vertraagt en de vastgoedmarkten afkoelen, dalen de rentes. De schuldenlast van de huishoudens stabiliseerde, en die van de bedrijven daalde doordat omvangrijke investeringen grotendeels met contanten werden gefinancierd. Het aantal bedrijfsfaillissementen nam toe, maar ligt nog steeds op het niveau van vóór de pandemie. De risico's van residentieel vastgoed namen af, maar de bedrijvigheid op de markt voor commercieel vastgoed daalde sterk en de leegstand nam toe als gevolg van de zwakke vraag naar kantoorruimte. Over het geheel genomen bleef de blootstelling aan vastgoed grotendeels stabiel.

Aangezien de risico's voor de financiële stabiliteit naar verwachting ongewijzigd zullen blijven, moeten de kapitaalbuffers en de prudentiële beperkingen op woninghypotheken worden gehandhaafd. Sinds vorig jaar is het macroprudentiële beleid

aangescherpt en zijn de kapitaalbuffers aanzienlijk verhoogd. De NBB moedigde de banken ook op passende wijze aan de looptijd van nieuwe hypotheeklen te verlengen om de schuldenlast van huishoudens te verlichten en onrust bij kredietnemers te voorkomen. Er werd vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de aanbevelingen van het Financial Stability Assessment Program (FSAP) van 2023. Deze inspanningen moeten worden versneld nu een nieuwe regering is aangetreden die de vereiste wetswijzigingen kan doorvoeren.

De arbeidsmarkt versterken

De versnippering en starheid van de Belgische arbeidsmarkt belemmeren het groeipotentieel. Het naast elkaar bestaan van lokale of sectorale gebieden met veel vacatures en met een hoge werkloosheid wijst in de toewijzing van arbeid op inefficiënties die de potentiële groei belemmeren. De werkgelegenheidskloof blijft groot voor laaggeschoolden, oudere werknemers, vrouwen en personen met een migratieachtergrond of een handicap. Door een inclusievere arbeidsmarkt te stimuleren, zullen de totale economische prestaties verbeteren en zal de druk op de overheidsfinanciën afnemen.

De stimulansen op de arbeidsmarkt moeten worden versterkt. Hervormingen van de arbeidsmarkt, de belastingen en de sociale uitkeringen moeten consequent bedoeld zijn om de inkomenskloof tussen werkenden en niet-werkenden te vergroten en de aanwervings- en ontslagkosten te verlagen. De re-integratie in de arbeidsmarkt kan worden bevorderd door de duur van werkloosheidsuitkeringen te verminderen en sociale uitkeringen te koppelen aan het inkomenspeil. De beleidsinspanningen moeten er ook op gericht zijn om de re-integratie van langdurig zieke werknemers te bevorderen.

Een hervorming van het loonvormingsmechanisme zal bijdragen tot een efficiëntere arbeidsmarkt, meer concurrentievermogen en lagere begrotingskosten. De automatische indexering van de lonen en sociale uitkeringen beschermde de koopkracht van huishoudens tijdens de inflatieschok. Ze leidde echter ook tot een toename van de structurele begrotingstekorten en tot een stijging van de arbeidskosten die, rekening houdend met de productiviteitsverschillen, hoger was dan bij de belangrijkste handelspartners, waardoor het concurrentievermogen werd aangetast. Er moet worden nagedacht over de afschaffing van de automatische indexering en de loonwet van 1996, die samen een bodem en een plafond voor de loongroei vastleggen, waardoor een optimale toewijzing van arbeid en meer werkgelegenheid niet mogelijk zijn. De arbeidsmarkt zou ten minste al baat hebben bij hervormingen, bijvoorbeeld door volatiele prijzen uit te sluiten uit de basis voor indexering, de groep vergelijkingslanden in de loonwet uit te breiden, productiviteits-gecorrigeerde loongroei te gebruiken als basis voor vergelijkingen en bedrijven de mogelijkheid geven om lonen gedeeltelijk te indexeren, rekening houdend met specifieke lokale en sectorale arbeidsmarktomstandigheden.

Hervormingen in het onderwijs en levenslang leren zijn nodig om de vaardigheden van de beroepsbevolking te verbeteren, de werkgelegenheidsgraad te verhogen en de groei te bevorderen. Hoewel de onderwijsprestaties in België overeenstemmen met die van

vergelijkbare landen, zijn de kosten er hoger. Om het lerarentekort aan te pakken, het aantal zittenblijvers te verminderen en gelijkere onderwijsresultaten te verwezenlijken voor alle sociaaleconomische achtergronden, zijn ingrijpende hervormingen van het onderwijsstelsel nodig. De initiatieven moeten ertoe strekken het onderwijs af te stemmen op de behoeften van Belgische bedrijven, de tijd van leerkrachten beter te benutten en de ondersteuning van leerlingen met moeilijkheden te verbeteren. Deze hervormingen zouden de werkgelegenheid, de productiviteit en de ontwikkeling en verspreiding van innovatie ten goede komen.

De productiviteit stimuleren

Om de productiviteit te stimuleren, moet de productmarkt verder worden hervormd zodat de bedrijfsdynamiek en de verspreiding van innovatie beter worden. Ondanks aanzienlijke investeringen in innovatie daalt de productiviteit in België op lange termijn sterker dan in andere landen. Dat wijst erop dat innovatie nog beter kan worden omgezet in productiviteitswinst. De achterblijvende productiviteit houdt verband met een ontoereikende bedrijfsdynamiek - de markttoetreding, groei en markttuittreding van bedrijven -, waarin België een van de laagste toe- en uittredingspercentages van de EU kent. Om de productiviteit en dynamiek te verbeteren, moet de productmarkt verder worden hervormd. Die hervormingen dienen gericht te zijn op een afname van regelgevende en administratieve belemmeringen en een verbetering van de insolventieregeling.

Bedrijven in België zouden voordeel trekken van de verdieping van de Europese interne markt en de verdere ontwikkeling van de kapitaalmarktenunie. Als de resterende handelsbelemmeringen binnen de EU worden weggewerkt en de regelgeving en het faillissementskader worden geharmoniseerd, zouden Belgische bedrijven een veel groter klantenbestand kunnen bereiken en hun concurrentievermogen en de bedrijfsdynamiek kunnen versterken, en zouden er buffers worden aangelegd tegen de risico's van geofragmentatie. Bovendien zou de ontwikkeling van risicokapitaal binnen een EU-breed streven naar een kapitaalmarktenunie Belgische bedrijven meer mogelijkheden geven om hun groei te financieren.

De groene transitie ondersteunen

Hoewel er vooruitgang werd geboekt, zijn er nog veel inspanningen nodig om de klimaatdoelstellingen te halen. De uitbreiding van het EU-emissiehandelssysteem moet gepaard gaan met een tijdige invoering van koolstofbelasting en de geleidelijke afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen. De steun voor kwetsbare bevolkingsgroepen moet daarbij worden gewaarborgd. Het is essentieel om federale en regionale klimaatinspanningen te consolideren in een coherente nationale strategie. Dankzij een betere coördinatie tussen en verantwoordingsplicht door de federale en regionale overheden zal het gemakkelijker worden om het klimaatbeleid te ontwerpen, uitvoeren en beoordelen. Enkel via passende investeringen in de groene transitie kan België zijn klimaatdoelstellingen halen en bijdragen tot de Europese Green Deal.